

De Geschiedenis van Westzaan opnieuw beschreven

Deel 67

door **WILLEM TIP**

Modernisme

In de jaren van industrialisatie komt ook het kerkelijk leven in een versnelling. Het vertrouwen in de wetenschap is onbegrensd. Elk jaar brengt een nieuwe ontdekking, een nieuw product, nieuwe welvaart.

'Der Mensch ist was er iszt', verklaart een Duitse geleerde. De mens is wat hij eet. De evolutieleer geeft aan wat hij nog meer is: een organisme dat zich aanpast aan de omstandigheden.

De natuurwetenschap weet het zeker: alleen wat aantoonbaar en meetbaar is, bestaat. Al het andere heeft geen betekenis. Moraal en geloof zijn niet wetenschappelijk te funderen. Marx verklaart dat geloof 'opium voor het volk' is. Ook de cultuur is niet meer dan een afgeleide van de economie. De economie en de productie bepalen alles.

De natuurwetenschap houdt voor de geesteswetenschappen en ook voor het geloof weinig of geen ruimte vrij. Door die gedachte geleid, neigt een nieuwe lichte theologie naar het 'modernisme'. Het modernisme blijft uitgaan van het bestaan van God. De wetenschap kan immers ook niet bewijzen dat God niet bestaat. Van een rechtstreekse invloed van God op de zichtbare wereld weet men echter niet. Die is immers niet toetsbaar, meetbaar of met experimenten te onderzoeken.

Sommige theologen treden na alles te hebben overwogen uit de kerk. Anderen blijven. Zij nemen de Bijbel als een waardevol cultuurdocument vol oude wijsheid. Hun praktische raadgevingen komen echter vaak niet verder dan de bekende burgermoraal.

Niet verwonderlijk is het dat velen een dergelijke opvatting van het geloof te vlak vinden. Zij hechten aan de ervaringen die in de Bijbel staan beschreven en waarin God rechtstreeks invloed heeft op de zichtbare wereld. De Rooms-Katholieke kerk verzet zich van meet af aan tegen het modernisme. In de protestantse gemeenschap komen veel hervormde 'evangelisaties' tot stand. Ook vormen zich nieuwe 'gereformeerde' kerkgenootschappen. Met het woord 'gereformeerd' wordt de oude aanduiding van de calvinistische kerk uit de reformatietijd weer tot leven geroepen. Daarnaast keren velen de bestaande kerkelijke organisaties de rug toe, hoewel ze blijven geloven dat er 'meer is tussen hemel en aarde'. In het begin van de 21ste eeuw beschouwt nog steeds 40% van de Nederlanders waaronder 21% van de buitenkerkelijken zich als religieus (European Social Survey, 2002-2003).

Gereformeerde gemeente en Christelijk Gereformeerde kerk

De hervormde kerk krijgt in het laatste kwart van de negentiende eeuw te maken met een krachtige rechtzinnige tegenstroom. Het verzet tegen

het modernisme uit zich in de oprichting van afzonderlijke Hervormde Evangelisaties en vooral in de afscheiding van 1886, de Doleantie. Hieruit ontstaan enkele jaren later (1892) de Gereformeerde kerken.

In Westzaan vindt onder leiding van A. van Essen en R. Bakker al in 1867 een afsplitsing plaats. In 1888 vestigt daarnaast ds E. Fransen uit Lisse in Westzaan een Gereformeerde gemeente onder 't Kruis.

Uit deze ontwikkelingen ontstaat een nieuwe kerk, die zich in 1907 aansluit bij de Gereformeerde gemeenten in Nederland. In 1907 bouwt de Gereformeerde gemeente zich ook een eigen kerkgebouw aan de J.J. Allanstraat ter hoogte van de houtwarenfabriek De Valk. In de eerste jaren heeft men als 'lerende ouderlingen' A. Verhagen (1908-1914) en H. van Schothorst (1914-1918). Vanuit Westzaan heeft de Gereformeerde gemeente ook invloed op de stichting van zuster gemeenten in Zaandam en De Rijp. Na een voorspoedige groei telt men in 1949 305 leden en doopleden.

In 1951 ontstaat er echter een geschil tussen de Westzaanse Gereformeerde Gemeente en de Generale Synode. Dit geschil leidt uiteindelijk (1957) tot de stichting van de Chr. Gereformeerde kerk. De meerderheid van de leden en het kerkgebouw gaan naar deze kerk over. De oorspronkelijke Gereformeerde Gemeente houdt haar diensten lange tijd op verschillende plaatsen. Uiteindelijk (1965) koopt ze de voormalige Doopsgezinde Noorder Vermaning. In 1987 telt de Gereformeerde gemeente 135 leden en doopleden, een aantal dat later iets afneemt tot 85 (1993).

In 1994 wordt het interieur van de kerk geheel op stijlvolle wijze geschilderd en ingericht. In 2003 besluit de Gereformeerde gemeente samen te gaan met haar zuster gemeente in Beverwijk.

Gereformeerde kerk

De Gereformeerden komen vanaf 1885 bijeen onder leiding van ds. Lindenboom. Geruime tijd vindt men onderdak in het Verenigingsgebouw aan het Zuideinde, een stenen gebouw bij de ingang van de Groene Jagerstraat.

De eerste steen voor de nieuwe Gereformeerde Kerk wordt op 30 juni 1928 gelegd door P. Rot Gz. Architecten zijn J. en D. Eilmann. Ze tekenen een aantrekkelijk kerkgebouw met een toren waarin invloeden van de Amsterdamse School herkenbaar zijn. Het zadeldak van de kerk loopt ver door. Om toch voldoende licht te krijgen in de kerkruijme, bouwt men twee lange dakkapellen.

Aannemer van de kerk is de Westzanner K.F.W. Tolle, die heeft ingeschreven voor f. 14.367,32. In de toren komen een uurwerk en een klok, een oude wens van Rot. In 1900 heeft hij er al op gewezen dat Westzaan-zuid een goed zichtbare en hoorbare klok verdient. De klok die het Nut in dat jaar heeft laten plaatsen op de voorgevel van de Zuiderschool kan die taak nauwelijks aan.

Kort voor de bestemming van de samenwerking met de Westzaanse hervormden onder één predikant wordt de kerk nog uitgebreid met een ruim verenigingsgebouw, 'De Bun' (1968). Na een lange periode waarin de samenwerkingsgemeente gebruik maakt van zowel de Grote kerk als de 'kerk aan de Zuid' wordt het kerkgebouw verkocht (1984). De kerkruijme en het verenigingsgebouw worden vervolgens ingericht tot het partycentrum 'De Bun'. Die naam blijft in stand.

Koninginnedag 2011 Westzaan

- 10.00 uur opening braderie op het schoolplein in de Torenstraat;
- 11.30 uur optreden van clown Ellebel
- 12.45 uur workshop drummen
- 13.45 uur optreden John Cancroid
- 14.30 uur bekendmaken prijswinnaar naam brandweerkazerne
- 15.15 uur optreden van John Cancroid

